

Роль архітектурних конкурсів у творчому процесі та їх вплив на вдосконалення архітектурного середовища

О. М. Дудка, Харківська національна академія міського господарства

Конкурси як процес пошуку нового рішення виникають тоді, коли для вирішення будь-якої творчої задачі або ситуації в архітектурно-містобудівній діяльності відсутні аналоги, зразки чи прототипи. Творчі конкурсні змагання влаштовують також для необхідності одержання більш широкого спектру варіантних рішень та для створення новітніх творчих ідей, методів, концепцій тощо. Важливо, що архітектурні конкурси, які мають власні засоби, задачі й мету та особливі прийоми й методи організації, значно впливають на взаємозалежність між практичним досвідом проведення конкурсів і теоретичним надбанням у вигляді генерування конкурсних ідей.

В сучасній теорії містобудування виділяються три основні етапи архітектурно-містобудівної діяльності: 1) аналітичний (передпроектний аналіз, історико-опорний план, проект охоронних зон пам'яток архітектури і містобудування); 2) оперативний (розробка генплану міста, проектів детального планування окремих містобудівних елементів); 3) реалізація.

Результати першого етапу не потребують порівняльного аналізу варіантів, а на другому і третьому етапах проблема вибору оптимального варіанту як проектного рішення, так і методів його реалізації є однією з ключових проблем. Це особливо пов'язано з впливом кожного містобудівного заходу на архітектурно-просторову організацію як міста в цілому, так і на окремі його елементи та з необхідністю збереження і адаптацією до сучасної життєдіяльності пам'яток архітектури, історії і містобудування в межах ареалу історичної забудови міського середовища.

Важливо підкреслити, що оцінка кількох варіантів, виконаних одним творчим колективом, не може дати певних результатів, бо оцінка йде не в межах творчих ідей, а фактично в межах однієї ж тієї ідеї яку представлено в різних трактовках. Слід також зазначити, що поширена в останній час практика проведення тендерів зводиться до оцінки не варіантів проектів, а потенційних можливостей виконавців. Тому найефективнішим методом як варіантної оцінки проектів, так і визначення стратегічних напрямків містобудівної діяльності вже давно визнані архітектурні конкурси.

При вивченні історії архітектурних конкурсів визначено, що активізація конкурсної діяльності чергувалась з пасивними періодами її розвитку. В результаті періоду активізації конкурсної практики виникали й розвивались новітні прогресивні архітектурні рухи, стилі, напрямки тощо та створювались творчі колективи, спілки і експериментальні групи.

Характерною особливістю сучасного конкурсного проектування є виявлений акцент, направлений на пошук новітніх альтернативних рішень в архітектурі й містобудуванні. Цей пошук здійснюється в конкурсах прогностно-футурологічного характеру, одержує подальший розвиток в конкурсах прогностно-проектного рівня та вирішується в конкретній

проектній задачі. За змістом найбільш актуальними є архітектурні, містобудівні та архітектурно-містобудівні конкурси, які вирішують архітектурні задачі, питання ансамблевої забудови, транспортної організації, підземної урбаністики, екології тощо.

Конкурсна діяльність протягом багатьох століть змінювалась, розвивалась і значно впливала на творчі процеси взагалі, але її загальні риси, пошуковий характер та методологічна направленість суттєво не змінились.

Відновлення практики проведення архітектурних конкурсів є однією з обов'язкових умов значного підвищення рівня реального проектування та значно впливає на вдосконалення архітектурного середовища міста.